

Projekt

**UCHWAŁA NR XV/...../2025
RADY POWIATU WODZISŁAWSKIEGO**

z dnia 25 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Profilaktycznego Promującego Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2025-2029

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i 4 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 107 ze zm.), w związku z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1673)

**Rada Powiatu Wodzisławskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Profilaktyczny Promujący Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2025-2029, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wodzisławskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr XV/...../2025
Rady Powiatu Wodzisławskiego
z dnia 25 września 2025 r.

Powiatowy Program Profilaktyczny
Promujący Prawidłowe Postawy
Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą
w Powiecie Wodzisławskim na lata 2025-2029

Wodzisław Śląski, 2025 rok

Spis treści

Wprowadzenie	3
Rozdział I	5
Emocjonalność i jej rodzaje	5
Rozdział II	6
Uwarunkowania emocjonalności dziecka	6
1. Style przywiązania	7
2. Wyuczone style radzenia sobie z emocjami, a funkcjonowanie dziecka	11
3. Determinanty relacji rodzic – dziecko	13
4. Nowoczesne technologie, a emocje i rozwój dzieci	15
Rozdział III	18
Działania naprawcze oraz wspierające nabywanie kompetencji wychowawczych kierowane do rodziców	18
1. Zajęcia „Szkoły dla Rodziców”	19
2. Konsultacje wychowawcze	20
3. Konsultacje indywidualne	21
4. Zajęcia edukacyjne w szkołach	21
Rozdział IV	22
Cele programu	22
1. Harmonogram Działań	23
2. Realizatorzy programu	25
Rozdział V	25
Działania związane z realizacją Programu	25
Rozdział VI	26
Przewidywane efekty realizacji Programu	26
Rozdział VII	27
Finansowanie Programu	27
Rozdział VII	28
Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Profilaktycznego Promującego Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2021-2024.	

Wprowadzenie

Rodzina mimo zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich dziesięcioleci nadal stanowi najlepsze środowisko, w którym rozwija się młody człowiek. Tylko ona jest w stanie zaspokoić potrzeby fizyczne (dach nad głową, ubranie, pożywienie itp.), oraz te wyższe, jak: akceptacja, bezpieczeństwo. Rodzice przez pierwsze lata są najczęściej jedynymi i najważniejszymi wychowawcami. Starają się stwarzać dziecku korzystne warunki do rozwoju sfery emocjonalnej, społecznej, biologicznej i duchowej. Tylko harmonijny rozwój we wszystkich tych sferach, daje szansę dziecku na osiągnięcie pełnej dojrzałości. Obserwując współczesne czasy, możemy uznać, że niosą one kryzys wychowania, polegający na rezygnacji rodziców z wysiłku wychowania lub przekazywaniu niepełnej wiedzy. Wynika to z wielu przyczyn, a do najczęściej wymienianych zalicza się: zaburzenie hierarchii wartości, wzrost tempa życia, preferowanie dóbr materialnych, pracoholizm oraz rozwój cywilizacji, a zwłaszcza technik informatycznych, zastępujących często relacje międzyludzkie. Wychowanie jest procesem trwającym latami i dobrze, kiedy opiera się na miłości. Ale miłość ta, nie może być "ślepa" lecz wymagająca, ukierunkowana na prawdziwe dobro. Niemal od pierwszych dni życia, dziecko poznaje przez rodziców, co jest dobre, co złe, co można, a czego nie należy robić, buduje powoli własny system wartości. Istotne jest, że tylko w rodzinie proces ten trwa nieustannie, a oddziaływania wychowawcze są autentyczne, najczęściej nie zaplanowane. Odbywają się w warunkach życia codziennego i w różnych sytuacjach życiowych. Dziecko w oparciu o prezentowany przez rodziców system wartości moralnych i społecznych, kształtuje swój

własny system, który ma bardzo duże znaczenie w podejmowaniu wszelkich decyzji i wyborów. Jest motorem jego działań. Żadna instytucja opiekuńczo – wychowawcza nie jest w stanie zastąpić właściwych relacji interpersonalnych i bliskości. To właśnie więź i poczucie bezpieczeństwa są znaczącym czynnikiem decydującym o efektach wychowania. Przekładają się na budowanie relacji Rodzic-Dziecko. Gwarantują, że zachowania, kształtujące umiejętności interpersonalne, rozwój intelektualny i społeczny, przyjmowane są w sposób naturalny. Także jakość i siła uczuć są istotnym elementem skuteczności oddziaływań wychowawczych. Są bodźcem dla rodzica aby stawał się odpowiedzialny w kształtowaniu procesu wychowawczego, który wiąże się z umiejętnością wyznaczania celów i podejmowania działań oraz przewidywania konsekwencji swojego postępowania. Dlatego jest ważne aby mieć świadomość tego, że dziecko nie rodzi się ani dobre, ani złe, ani grzeczne, ani niegrzeczne ono staje się, takie lub inne. Proces ten w dużej mierze zależny jest od warunków oraz działań wychowawczych podejmowanych przez rodziców, powinien więc, przebiegać w spokojnej i przyjaznej atmosferze, która bezpośrednio wiąże się z prezentowanymi przez rodziców postawami rodzicielskimi. Harmonijne postawy rodzicielskie opierają się na akceptacji dziecka, rozwijaniu jego samodzielności oraz umiejętności współdziałania. Wiążą emocjonalna dziecka z rodzicem oraz doświadczenia wynoszone ze środowiska wychowawczego w dużym stopniu wpływają na kształtowanie się jego osobowości oraz przejęcie wzorców zachowań i uznania ich za własne. Wychowanie jest procesem uwzględniającym wszystkie aspekty życia młodego człowieka oraz jego potrzeby. Udział w socjalizacji biorą takie komórki społeczne jak: rodzina, szkoła, media, Kościół. Szczególnie dom i szkoła, ze względu na największe możliwości oddziaływania, aby być skutecznymi w realizacji swych zadań

wychowawczych, powinny aktywnie wspomagać i wzajemnie się uzupełniać. Jednak należy mieć na uwadze, że każdy dorosły, za wyjątkiem rodziców, uczestniczy w życiu dziecka tylko przez pewien okres, dlatego nie powinien ingerować w wychowawcze starania rodziców, kierujących się w swym postępowaniu dobrem dziecka.

Rozdział I

Emocjonalność i jej rodzaje

Emocjonalność to wrodzona cecha każdego człowieka, która kształtuje się już od najmłodszych lat przez całe nasze życie. Człowiek rodzi się już z umiejętnością kontrolowania i zarządzania emocjami, które towarzyszą mu w danym momencie. Jednakże, dziecięca emocjonalność wyrażana jest zazwyczaj gwałtownie i spontanicznie. Wynika to z faktu, że dzieci nie opanowały jeszcze całkowicie umiejętności posługiwania się nimi. Dlatego ważne jest abyśmy to my, dorośli uczyli umiejętności radzenia sobie z nimi, dawali przykład oraz uczyli dzieci nazywania tego co czują (Anna Busz. *Włącz emocje*. wyd Harmonia 2017).

Pamiętać warto, że emocje mają charakter krótkotrwały i względnie jednorodny oraz zazwyczaj można wskazać ich konkretną przyczynę. Uczucia zaś, trwają dłużej niż emocje i nie mają jasnego punktu początkowego. Emocje mogą wahać się od radości, ekstazy do smutku. Uczucia są bardziej jednoznaczne, wyraziste i częściej kategoryzowane jako pozytywne lub negatywne.

Emocje i uczucia potrzebują być wyrażane aby dać szansę na nauczenie się ich odreagowania w bezpieczny dla dziecka sposób. Umiejętność ta, wymaga świadomości poszanowania przeżyć innych, pozostających w otoczeniu jednostki. Dzieci oraz „dorosłe dzieci” z rodzin dysfunkcyjnych, często przejawiają trudności w radzeniu sobie ze złością i lękiem przed światem zewnętrznym. To często odbierane jest jako

nadwrażliwość, drażliwość i nadmierna emocjonalność. Prowadzić może do poczucia pustki, problemów somatycznych, a także do prokrastynacji (czyli ciągłego odsuwania czegoś na dalszy plan). W świadomości młodego człowieka pojawia się wiele wątpliwości związanych z rozumieniem świata oraz samego siebie. Spada poczucie adekwatności i sprawczości na rzecz bezradności i poczucia osamotnienia. Dlatego, tak ważna jest pomoc i praca nad zrozumieniem treści emocji, uświadamianie sobie, że to co czuję Ja czy dziecko jest ważne i daje odzwierciedlenie tego, co w danym czasie dzieje się w naszym życiu i w naszej głowie. Sygnalizuje także możliwe konsekwencje zarówno te krótko jak i długoterminowe, a także te psychiczne. Dziecko poprzez obserwację swoich rodziców, uczy się wyrażania oraz sposobów radzenia sobie z przeżyciami, których doznaje w różnych sytuacjach. To postawa opiekuna ma bezpośredni wpływ na modelowanie zachowań, które dziecko prezentuje. A zatem, to ważne jakie płyną do dziecka komunikaty zarówno te słowne jak i te, prezentowane przez dorosłych w zachowaniach niewerbalnych dorosłych. W zależności od okoliczności czy indywidualnej interpretacji, emocje mogą być postrzegane jako trudne, pozytywne ale też mieszane. Negatywne uczucia i emocje są to te, przez które czujemy się źle i nie chcemy ich doświadczać. Natomiast pozytywne emocje to takie, dzięki którym nasze potrzeby i oczekiwania są zaspokojone. Zdarza się jednak, że odczuwamy coś, co niekoniecznie jest dla nas przyjemne lub nieprzyjemne. Mówimy wtedy o uczuciu mieszanym.

Rozdział II

Uwarunkowania emocjonalności dziecka

Rodzina jest jedną z najważniejszych komórek społecznych. To w niej poprzez rozwój, ale także nawiązywanie wyjątkowo bliskich, bo pierwszych relacji interpersonalnych, dzieci uczą się przeżywania emocji.

Zarówno rodzice, jak i dzieci poprzez wzajemne interakcje radzą sobie z silnymi emocjami względem siebie. Często są to emocje pozytywne, ale zdarzają się też te trudne, które wymagają omówienia i przepracowania. Zazwyczaj dziecko potrzebuje do tego kogoś dorosłego a pierwszą dostępną osobą jest zazwyczaj rodzic. Dzieci spontanicznie mogą reagować na to, co dotkliwie- wycofaniem, milczeniem, ale też krzykiem, płaczem, zachowaniami autodestrukcyjnymi oraz całym wachlarzem mechanizmów obronnych. To od dorosłych zależy będzie w jaki sposób młody człowiek poradzi sobie z nimi. W aspekcie radzenia sobie z emocjami istotne są formy przywiązania jakie zostały pokazane dziecku w rodzinie. Przywiązanie możemy rozumieć jako nieodpartą potrzebę bliskości z drugim człowiekiem. Jest to zbiór zachowań, które przejawiamy w bardzo bliskich związkach, a owe style przywiązania mają znaczenie w jakości tworzenia relacji i satysfakcji życiowej.

1. Style przywiązania

Styl przywiązania jest fundamentalnym aspektem teorii rozwoju psychicznego, który odgrywa niezwykle ważną rolę w kształtowaniu się relacji interpersonalnych człowieka. Teoria stylów przywiązania to jeden z najważniejszych modeli wyjaśniających, jak wczesne doświadczenia relacji z opiekunami wpływają na rozwój emocjonalny i społeczny funkcjonowanie człowieka. Stworzona przez Johna Bowlby'ego w latach 60. XX wieku, zakłada, że więzi tworzone w dzieciństwie stanowią fundament dla przyszłych relacji. Bowlby definiował przywiązanie jako "Pierwotną więź emocjonalną, która kształtuje się między dzieckiem a jego głównym opiekunem, najczęściej matką". Według jego teorii, dziecko jest biologicznie zaprogramowane do tworzenia więzi, co ma na celu zapewnienie ochrony, bezpieczeństwa oraz zwiększenie szans na przetrwanie. Ta relacja opiera się na dwóch podstawowych

aspektach: dostępności opiekuna oraz jego zdolności do reagowania na potrzeby dziecka (Bowlby, J. (2007). *Przywiązanie* (przeł. M. Polaszewska-Nicke). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN). Zgodnie z teorią Johna Bowlby'ego można wyróżnić 4 style przywiązania.

Bezpieczny styl przywiązania

Bezpieczny styl przywiązania u dziecka kształtuje się, gdy ma ono rodziców lub opiekunów, którzy są dostępni emocjonalnie i fizycznie, reagują na jego potrzeby. Dzieci z bezpiecznym stylem przywiązania wykazują równowagę między chęcią eksploracji otoczenia a potrzebą szukania poczucia bezpieczeństwa u opiekuna. Zgodnie z badaniami Mary Ainsworth, „nawet jeśli dziecko przeżywa silne emocje w czasie rozstania z matką, po jej powrocie szybko się uspokaja i wraca do zabawy”. Takie dzieci rozwijają się w atmosferze czułości, wrażliwości i emocjonalnej dostępności ze strony matki. Oczekują, że ich potrzeby emocjonalne zostaną zaspokojone, a matka reaguje na nie z troską i zaangażowaniem, zapewniając stabilność i wsparcie. W dorosłym życiu osoby z bezpiecznym stylem przywiązania, wykazują zazwyczaj zdrową równowagę między niezależnością a potrzebą bliskości w relacjach. Potrafią komunikować swoje potrzeby, są otwarte na intymność i potrafią radzić sobie z trudnościami, nie unikając zaangażowania w związku. Zauważa się również łatwość w wyrażaniu emocji i otwartość na uczucia partnera.

Unikający (lękowy) styl przywiązania

Dzieci wychowywane w lękowym stylu przywiązania wydają się obojętne na obecność lub nieobecność opiekuna. Ich zachowanie, które może przypominać spokój, jest w rzeczywistości mechanizmem obronnym, pozwalającym na przetrwanie w trudnych warunkach emocjonalnych.

Zgodnie z teorią Ainsworth, dzieci unikowe mają przekonanie, że ich potrzeby emocjonalne nie będą zaspokojone, dlatego stają się zdystansowane. Taki styl przywiązania według J. Bowlby'ego charakteryzuje się silnym poczuciem odrzucenia przez matkę. Właśnie opisywany tutaj, unikowy styl przywiązania (matki takich dzieci często wykazują chłód i brak wrażliwości, co może prowadzić do rozwoju postawy obronnej u dzieci, przejawiającej się w bierności lub apatii) może się wiązać z lękiem przed bliskością. W dorosłości lękowy i unikający styl przywiązania przejawiać się może obawą przed odrzuceniem i opuszczeniem. Osoby z tym poza bezpiecznym stylem przywiązania, charakteryzują się dużą zależnością od partnera i mogą mieć trudności w wyrażaniu swoich potrzeb w sposób bezpośredni, a zamiast tego stosować manipulacyjne zachowania, takie jak zatajanie swoich uczuć lub sztuczne utrzymywanie dystansu, aby uzyskać uwagę. Dorosłe osoby z doświadczeniem lękowego stylu przywiązania, często czują się niepewnie w relacjach, potrzebują ciągłego zapewnienia o miłości i bezpieczeństwie, co może prowadzić do napięć w związku. Ogólnie można uznać, iż mają trudności w przeżywaniu i wyrażaniu emocji.

Ambiwalentny styl przywiązania

Dzieci wychowywane w lękowo-ambiwalentnym stylu przywiązania są bardzo zależne od swojej matki, nie potrafią oddalić się od niej, aby poznawać świat, a ich reakcje na rozstanie są intensywne i nieprzewidywalne. Mogą na przemian szukać bliskości matki i odpychać ją, wyrażając skrajne emocje – od furii po rozpacz. Takie dzieci mają trudności w osiągnięciu równowagi emocjonalnej, co wynika z nieprzewidywalności zachowań matek, które mogą być nieregularne w swojej dostępności emocjonalnej (Zimbardo P. G., Gerrig R., J.

Psychologia i życie. Warszawa: PWN, 2018). Lękowo-ambiwalentny styl przywiązania powoduje odczuwanie lęku przed odrzuceniem i tendencję do nadmiernego „trzymania się” bliskich ludzi. Relacje te, mogą być intensywne i pełne napięć, ponieważ osoby pozostające w relacji mogą potrzebować stałego zapewnienia o miłości i trosce, ale jednocześnie lękają się, że zostaną porzucone, dlatego trudno im sobie radzić z tak skrajnymi emocjami przeżywanymi przez większość życia (Bowlby, John. *Przywiązanie*. Red. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007).

Zdezorganizowany styl przywiązania

Styl ten został opisany przez Mary Main, a dotyczy dzieci, które traktują opiekuna zarówno jako źródło poczucia bezpieczeństwa, jak i zagrożenia. Dzieci i młodzież ze zdezorganizowanym stylem przywiązania odczuwają sprzeczne emocje: z jednej strony pragną bliskości, z drugiej – unikają jej, co prowadzi do wewnętrznego chaosu. Konsekwencje doświadczania zdezorganizowanego stylu przywiązania, często wymagają terapii. Źródło trudności może wynikać z doświadczeń z opiekunami, którzy sami przeżywają silny lęk, są zdysocjowani, czyli oddzieleni od swoich doświadczeń z przeszłości i emocji lub stosują przemoc. Dzieci w takim przypadku nie potrafią znaleźć wyjścia z sytuacji, w której ich potrzeby psychiczne i potrzeba bezpieczeństwa łączy się z lękiem przed opiekunem(<https://www.superego.com.pl/style-przywiazania-w-relacjach>). Opisane style przywiązania ukazują jak różne, nieraz skrajne, emocje pojawiają się w relacjach między bliskimi osobami, szczególnie pomiędzy rodzicami i dziećmi. Trzeba mieć na uwadze, iż istotnym elementem wychowania jest kształtowanie dojrzałości emocjonalnej, która wiąże się z umiejętnością radzenia sobie z różnymi sytuacjami i odczuciami. Dzieci wychowywane w rodzinach,

gdzie zwraca się uwagę na ich potrzeby emocjonalne i fizyczne chętnie poznają świat, przebywając w różnych grupach społecznych. Od najmłodszych lat są zainteresowane nawiązywaniem relacji rówieśniczych, ponieważ widzą, że opiekun jest w pobliżu i może zapewnić wsparcie. W tym aspekcie, widoczne efekty prawidłowych stylów przywiązania odzwierciedlają się w adaptacji dziecka np. do warunków przedszkola. Dziecko przekazywane jest pod opiekę instytucji na dłuższy czas, a to wiąże się z rozstaniem z rodzicem. Na tym etapie można zauważyć jak dziecko radzi sobie z separacją. Kolejno, jest to przedmiotem obserwacji podczas następnych etapów edukacyjnych, umiejętności budowania związków a nawet powodzenia na ścieżce zawodowej. Wśród klientów Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Wodzisławiu Śląskim zauważa się często, iż dzieci poprzez negatywne doświadczenia z domu rodzinnego przejawiają negatywne style przywiązania od lękowego, poprzez ambiwalentny i zdezorganizowany. W tym aspekcie bardzo ważna jest edukacja oraz pedagogizacja klientów w zakresie nabywania umiejętności w budowaniu bezpiecznego stylu przywiązania w relacji z dziećmi. Przekazywanie im wiedzy w zakresie prawa rodzinnego, budowania relacji, jak mogą zadbać o kontakty z drugim rodzicem w bezpiecznych dla siebie warunkach. Działanie to realizowane jest podczas konsultacji terapeutycznych i psychologicznych oraz możliwość skorzystania z terapii grupowej. Podczas tych działań klienci mogą się przyjrzeć temu jak budują własne relacje rodzinne, w jakim stylu przywiązania zostali wychowani oraz jaką relację tworzą ze swoimi dziećmi. Taki wgląd umożliwia im skorygowanie tego, co uznają za niewłaściwe dla rozwoju dziecka.

2. Wyuczone style radzenia sobie z emocjami, a funkcjonowanie dziecka

Patrząc na rodzinę w ujęciu systemowym, to na pierwszy plan wysunie się nam funkcjonowanie rodziny w relacjach między jej członkami. Dzieci w dużej mierze naśladują zachowania swoich rodziców. Uczą się poprzez obserwację innych członków rodziny. To, w jaki sposób traktują się rodzice nawzajem czy członkowie rodziny, ma duży wpływ na rozwój emocjonalny dziecka w wielu sferach. Jedną z nich jest komunikacja. Dziecko obserwuje i słyszy czy rodzice zwracają się do siebie z szacunkiem? Czy każdy ma prawo wyrazić swoje zdanie? Czy każdy może wyrazić swoje niezadowolenie? Zastanawia się, Czy w domu jest napięta atmosfera? Czy rodzice rozwiązują swoje problemy krzykiem? Jaki jest ich ton głosu? Czy w trakcie rozwiązywania konfliktów szukane są argumenty, czy próbuje się obronić swojej racji poprzez użycie siły? Te zachowania, przekładają się na sposób, w jaki dziecko będzie się komunikować ze światem. Ważne jest również w jaki sposób wyrażane są emocje przez członków rodziny: Czy pozwala się na chwile słabości, czy tłumi się je mówiąc NIC SIĘ NIE STAŁO? Czy zarówno dzieci jak i dorośli są w stanie o tych emocjach rozmawiać otwarcie? Czy są w stanie je nazywać? Jeśli rodzic nie pokarze dziecku jak sobie radzić z emocjami lub nie potrafi sam sobie z nimi poradzić, to dziecku będzie trudno opracować własne, bezpieczne strategie radzenia sobie, szczególnie z trudnymi odczuciami i przeżyciami. Życie w ciągłym napięciu, w konflikcie między rodzicami – mały obserwator uzna za naturalne, i w taki sam sposób będzie wyrażać swoje emocje. Rodzina powinna być ostoją, w której jest miejsce na wszystkie emocje – i pozytywne, i trudne, a dziecko powinno mieć przestrzeń do ich przeżywania w atmosferze zrozumienia i akceptacji. Wśród klientów Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Wodzisławiu Śląskim nabywanie umiejętności radzenia sobie

z emocjami jest bardzo ważnym elementem pomocy. Klienci zazwyczaj zgłaszają się do Ośrodka w trudnych, kryzysowych sytuacjach, dlatego rozmowa i wywiad pracownika pierwszego kontaktu z klientem zakłada wrażliwość na to, co przeżywa. Tworzy się przestrzeń do wyrażenia różnych emocji przez osoby zgłaszające się po wsparcie. Kolejno, poprzez rozmowy wspierające, indywidualne konsultacje, sesje terapeutyczne i psychologiczne, spotkania psychoedukacyjne, pedagogizację, klienci uczą się komunikować i wyrażać emocje własne oraz pomaga się akceptować i nazywać uczucia. Ważną grupą odbiorców, są tutaj również klienci niestacjonarni, którzy w każdej chwili mogą zgłosić się na rozmowę do specjalisty, lub skorzystać z konsultacji telefonicznej przez całą dobę. Kolejnym ważnym aspektem są role społeczne i stereotypy przekazywane w rodzinie. Znaczenie ma to, czy rodzice pełnią we właściwy sposób swoje role społeczne? Czy opowiadają dziecku o nich, czy tłumaczą na czym polegają? Czy rodzice dzielą między sobą obowiązki? Czy angażują w nie dziecko? Matka i ojciec są dla dziecka pierwowzorem zachowania kobiety i mężczyzny, a także pełnionych przez nich ról. Na podstawie ich zachowań, ale także powielanych w rodzinie stereotypów, dziecko będzie wnioskowało o zachowaniach innych osób, zgodnych z płcią. Trudno jest mu, szczególnie w pierwszych latach życia, odnaleźć inne wzorce odniesienia.

3. Determinanty relacji rodzic – dziecko

Zachowanie rodziców, które obserwuje dziecko podczas socjalizacji jest matrycą jego przyszłych postępowań. Przekazy docierające do podświadomości młodej istoty, stają się wzorem do tworzenia relacji: społecznych, partnerskich, rodzicielskich, przyjacielskich. Istotna jest tutaj jakość i dynamika więzi, które są niezaprzeczalnie związane ze

stylem wychowawczym: autokratycznym, demokratycznym lub liberalnym (red. Ziemska M.- praca zbiorowa.: *Rodzina i dziecko*, PWN 1986, s.156–186), postawami rodzicielskimi, temperamentem dziecka, uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi, doświadczeniami, czasem spędzanym z dzieckiem, zdolnością do łagodzenia lub wywoływania konfliktów, zasobami finansowymi rodziny, edukacją oraz wiedzą rodziców, zmianami życiowymi, stresem czy wreszcie zdrowiem lub chorobą. Najbardziej stabilnym fundamentem do budowania relacji jest miłość, szacunek i zrozumienie. Jeśli dziecko może obserwować pozytywne interakcje między rodzicami, nauczy się w ten sam sposób komunikować ze światem. Dziecko wychowywane przez współpracujących, ciepłych, uzupełniających się rodziców, będzie szukało i starało się budować takie same relacje. Jeśli partnerzy nie są ze sobą szczęśliwi, żyją w napięciu i konflikcie, jeśli dochodzi do różnych przejawów przemocy lub agresji, dziecko nauczy się takiego właśnie niekorzystnego i destrukcyjnego funkcjonowania. Konflikty między rodzicami wzbudzają lęk, podnoszą poziom stresu, dają poczucie niepewności. Przebywanie w tak niekorzystnym środowisku, zaburza funkcjonowanie dziecka we wszystkich sferach. Kolejną ważną kwestią jest traktowanie dziecka jako odrębnej osoby tak samo ważnej dla każdego rodzica, która nie powinna być traktowana jak „karta przetargowa”. Rodzice powinni dążyć do zachowania jego odrębności wobec ich własnych konfliktów i nieporozumień. Nawet jeśli dorośli przestają się porozumiewać, to powinni dbać o to, aby ta sytuacja nie wpływała bezpośrednio na dziecko. Ono nie powinno być uczestnikiem czy stroną w konflikcie. Dziecko ma mieć możliwość kochania, i Mamy, i Taty, bez konieczności dokonywania wyboru, bez burzenia w jego oczach idealizacji rodzica. Dorośli nie mają prawa obrażać, krytykować drugiego rodzica i wymuszać na dziecku, aby dokonywało wyboru

między nimi gdyż taka postawa prowadzi do dysonansu w sposobie postrzegania rodziców. Narusza jego poczucie lojalności. Uderza także w podstawową potrzebę dziecka jaką jest poczucie przynależności. Wzorce postaw rodziców, ich system wartości, style wychowania – mają znaczący wpływ na funkcjonowanie dziecka w sferze emocjonalnej, poznawczej i społecznej. Od relacji między rodzicami zależy czy dziecko będzie dorastało w atmosferze sprzyjającej prawidłowemu rozwojowi, czy hamującej go. Warto przyjrzeć się czy przekazywane przez system rodzinny schematy będą dziecku ułatwiały funkcjonowanie, czy staną się dla niego utrudnieniem, wymagającym skorygowania na pewnym etapie życia np. poprzez korzystanie z psychoterapii lub innych form pomocy psychologicznej. Nierzadko obserwuje się, iż dzieci przejmują, nie jedynie po swoich rodzicach, ale także po dziadkach, negatywne zachowania, gdyż takie wzorce były im prezentowane od najmłodszych lat. Zazwyczaj dzieci wychowywane w rodzinach dysfunkcyjnych, przyjmują modelowane w tych rodzinach zachowania jako normatywne dla siebie. Nie mając innego punktu odniesienia, przyjmują je bezkrytycznie. Konsekwencją tego, może być doświadczenie braku zrozumienia oraz odrzucenie w środowisku społecznym. Jeżeli od najmłodszych lat, dorastający człowiek narażony jest na krytykę czy negację, konsekwencje są poważne i wieloletnie. Osoby doświadczające trudności w relacjach rodzinnych mogą skorzystać z systemowej terapii rodzin, która pomaga uświadomić i zrozumieć schematy przejmowane nieświadomie od wcześniejszych pokoleń.

4. Nowoczesne technologie a emocje i rozwój dzieci

Rozwój, socjalizacja, budowanie szkieletu wartości, który opiera się na etycznych wzorcach postępowania, wymaga zaangażowania i uwagi, kierowanej w stronę dziecka przez pierwotne środowisko wychowawcze, a więc, w szczególności: matkę, ojca, najbliższych opiekunów,

zwłaszcza w początkowym okresie życia. Aby człowiek w procesie dorastania zinternalizował normy i zasady społeczne, zachowując własną odrębność i indywidualność, pewność siebie, wiarę we własną sprawczość, nieodzowna jest umiejętność stawiania granic, decydowania, dbania o siebie. W procesie wychowawczym szczególnie istotne jest tworzenie więzi emocjonalnych z rodzicami/najbliższymi opiekunami, zaspokajanie potrzeb, m.in.: bezpieczeństwa, miłości, podtrzymywanie zdrowych relacji interpersonalnych. Służą temu wzorce, bycie obecnym przy dziecku Tu i Teraz, tworzenie bezpiecznego gruntu do eksplorowania przez nie otoczenia. We współczesnym świecie w dużym stopniu rozwój człowieka determinuje rozwój cywilizacji, postęp technologii i mediów. Obserwuje się, iż w dobie Internetu członkowie społeczeństw tzw. cywilizowanych są uzależnieni od przekazników informacji i portali społecznościowych. Rodzice przebywający w Ośrodku często i znacznie przedkładają czas spędzany ze smartfonem, np. na portalu randkowym, nad opiekę i aktywne uczestnictwo w życiu dziecka. Rezygnując ze świadomego kierowania procesem wychowawczym. Wręczany malcowi, od najmłodszych lat życia telefon, jawi się jako nierozdzielna część dnia codziennego, co implikuje trudności rozwojowe, błędne postrzeganie świata rzeczywistego, nieumiejętność odróżniania "realu" od fikcji, a przy próbach odebrania urządzenia, agresję. Zagrożeniem są również wyświetlające się na ekranie treści, często niedostosowane do wieku, hołdujące negatywnym wzorcom zachowania. Młodzież boryka się z lękiem bycia wykluczonym, tkwi w ciągłym napięciu, oczekując wiadomości od znajomych z portali społecznościowych, np. Facebooka, Instagrama. Permanentne pozostawanie w gotowości do działania może powodować stany nerwicowe, wywoływać emocje w nasileniu nieadekwatnym do sytuacji. W związku z powyższym rodzice/opiekunowie powinni w sposób

świadomy i odpowiedzialny udostępniać urządzenia cyfrowe swoim dzieciom. Błędem jest udostępnianie małoletnim mediów jako nagrodę lub karę czy „uspokajacz”. Korzystając z „łatwych, bo szybkich rozwiązań”, rodzice sami zamykają sobie drogę do modelowania prawidłowego postrzegania funkcji tych urządzeń przez dziecko. Zbyt wczesna ekspozycja dziecka na media ekranowe (do 2 roku życia dzieci nie powinny korzystać z urządzeń ekranowych a między 3-4 rokiem życia codzienne korzystanie z cyfrowych mediów nie powinno przekraczać 60 min. (WHO, 2019 www.przedszkole-leczna.pl), powoduje szereg, często trudnych do zwalczenia problemów.

U dzieci i młodzieży nadmiernie i nieadekwatnie do wieku korzystających z nowych technologii możemy zaobserwować:

- nadmierne zaabsorbowanie urządzeniem lub określoną aktywnością, co objawia się obsesyjnym myśleniem o danej czynności (związanej z technologią) np. grze komputerowej i dążeniu do tego by jak najszybciej w nią zagrać;
- problemy z kontrolą zachowania. Dziecko nie może przestać korzystać z mediów ekranowych, co objawia się pobudzeniem nerwowym (krzyki, agresja) w momencie np. zakończenia oglądania bajki, gry, Instagrama, Facebooka itp.:
- utratę zaciekawienia innymi aktywnościami poza strefą smartfona, laptopa czy tableta. Aby dzieci, młodzież zmotywować do jakichkolwiek, konstruktywnych działań, rozwijających zainteresowania, zdolności, potrzeba bardzo silnej motywacji, która odwróci uwagę młodego człowieka od „ekranu”, czasami staje się to wręcz niemożliwe, a wtedy już nieodzownie powinien „wkroczyć” zespół specjalistów: pedagog, psycholog, a czasem psychiatr;
- modyfikację nastroju. Gdy dziecko ma zły dzień, jedyną aktywnością, która wpływa na poprawę nastroju staje się bodziec zewnętrzny

- urządzenie cyfrowe;
- problemy psychospołeczne. Dziecko wyraża swoje emocje w rodzinie i grupie rówieśniczej w patologiczny sposób, staje się agresywne, bije, krzyczy, wybucha złością. Odizolowuje się, wycofuje z kontaktów, zagłębia w szkodliwej, wirtualnej przestrzeni. Odrzuca dotychczasowe zainteresowania tradycyjnymi zabawami. Nie potrafi funkcjonować w grupie rówieśniczej. Z emocji dominuje smutek, obniża się nastrój bez wyraźnego powodu. Następuje skrócenie snu oraz znaczne pogorszenie jego jakości. Na sen dziecka ma wpływ światło emitowane w czasie oglądania bajek czy korzystania z elektroniki. Myśli dziecka skupione na bohaterze, filmie czy przerwanej grze, mogą powodować problemy z zasypianiem, a w konsekwencji – kłopoty z koncentracją i skupieniem. W dobie komputeryzacji nie jesteśmy w stanie uchronić naszych dzieci przed postępem technologicznym, musimy więc zadbać o to, aby nie zatraciły relacji z rówieśnikami i rodziną, aby spędzały czas w świecie rzeczywistym, aby potrafiły go wykorzystywać w sposób, który umożliwi im rozwój kreatywności, zdolności manualnych oraz umiejętności myślenia przyczynowo – skutkowego. Pamiętać należy, że korzystanie z narzędzi, które oferuje nam współczesny świat, postęp, osiągnięcia, innowacje, również wspomagają nasz rozwój i naszych dzieci. Bez nich zostajemy w tyle, wykluczeni społecznie, z brakiem umiejętności funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie. Internet, gry komputerowe, telewizja może być źródłem informacji, dostarczać odpowiednie wzorce, wspierać pozytywne postawy społeczne, rozwijać logiczne myślenie, wspomagać szybkość i trafność podejmowania decyzji itp. Ważne jest aby być świadomym w sięganiu po „ofertę” od świata. Do rodziców i opiekunów należy wychowywanie będące procesem modelowania jednostki w sposób stwarzający optymalne warunki rozwoju psychomotorycznego.

Rozdział III

Działania naprawcze oraz wspierające nabywanie kompetencji wychowawczych kierowane do rodziców.

1. Zajęcia „Szkoły dla Rodziców”

Program zajęć obejmuje treści wpływające na kształtowanie i doskonalenie umiejętności, umożliwiających prawidłowe wychowanie. Uświadamia rodzicom, że skuteczność wychowania w znacznym stopniu zależy od osoby wychowującej. W praktyce oznacza to, iż chcąc zmienić zachowanie dziecka, należy zmianę zacząć od siebie. Celem dziesięciu spotkań odbywających się raz w tygodniu jest: rozwój i opanowanie konkretnych umiejętności wychowawczych. Rodzice uczą się jak modyfikować niepożądane lub nieodpowiednie zachowania bez stosowania przemocy. Nawiązywania i wzmacniania kompetencji w zakresie budowania współpracy z dzieckiem, wspierania jego procesu usamodzielniania się. Umiejętności aktywnego słuchania, wyrażania rodzicielskich oczekiwań i ograniczeń w taki sposób, by były one przez dziecko respektowane. Rodzice uczą się także rozpoznawania, wyrażania i akceptowania uczuć, a także radzenia sobie z tzw. uczuciami trudnymi w duchu poszanowania godności osobistej człowieka. Na zajęciach również edukuje się rodziców w zakresie rozwoju potrzeb dziecka, czynników ryzyka, zagrożeń i wprowadza się elementy profilaktyki i prewencji. Dzięki metodzie warsztatowej, uczestnicy zajęć poprzez doświadczenia własne, mają okazję dostrzec, że problemem nie jest „trudne dziecko”, ale nieprawidłowo budowane z nim relacje. Prowadzi to do minimalizacji tendencji do kierowania dzieckiem z pozycji władzy, z pominięciem odczuć i pragnień dziecka. Rodzic sam rozpoczyna budowanie relacji. Świadomość tego pozwala przyjąć na siebie odpowiedzialność za wychowanie. Pozwala również

zakwestionować powszechne mity i stereotypy na ten temat.

W zajęciach może uczestniczyć rodzic, który już doświadcza kłopotów wychowawczych, a także ten, który chce uniknąć błędów. Poszukuje wiedzy i umiejętności. Coś dla siebie znajdą także rodzice, którzy nie radzą sobie zarówno z własnymi emocjami, jak i emocjami dziecka. Spotkania realizowane są według schematu opartego na opracowanej przez Joannę Sakowską „Szkoły dla rodziców i wychowawców.

Zakładana tematyka spotkań:

1. Spotkanie organizacyjne.
2. Granic ich posiadania i przestrzegania względem innych.
3. Uczucia, ich nazywanie, odczytywanie, rozpoznawanie.
4. Uczucia. Mówienie o nich bez ranienia innych.
5. Zachęcanie dziecka do współpracy.
6. Kara. Czy jest dobrą metodą wychowawczą i motywującą do zmiany.
7. Rozwiązywanie problemów i konfliktów.
8. Zachęcanie dziecka do samodzielności.
9. „Wpisywania” dziecka w role i uwalniania od odgrywania ról.
10. Pomocna pochwała i zachęta.

2. Konsultacje wychowawcze

Konsultacje wychowawcze przeznaczone są zarówno dla rodziców z zewnątrz (ambulatoryjnie) jak i będących stacjonarnymi klientami SOW - przebywającymi na terenie hostelu. Prowadzone przez specjalistę i kierowane do osób, które chciałyby zapewnić pozytywny rozwój swojemu dziecku lub doświadczających trudności w relacji z dziećmi. Kluczową rolę odgrywają tutaj rozmowy z rodzicami, naświetlenie błędów wychowawczych, ich pedagogizacja. Jeżeli praca z dzieckiem wymaga współpracy z innymi specjalistami (logopedą, psychologiem, psychiatrą) pedagog informuje o tym rodzica. Celem konsultacji ma być także

modelowanie prawidłowych postaw rodzicielskich opartych na szacunku i zrozumieniu przeżywanych przez dziecko uczuć i emocji. Rodzic poprzez podjęcie pracy własnej przy wsparciu i wskazówkach pedagoga uczy się korygować sposób postrzegania własnego dziecka, stawia mu wymagania adekwatne do wieku i możliwości rozwojowych. Zakłada się ze efektem edukacji i współpracy, będzie podjęcie przez rodzica decyzji o zmianie postaw wychowawczych oraz zbudowanie poprawnych relacji rodzic-dziecko, które zakładają zrozumienie i szacunek wobec różnych form przeżywania emocji.

3. Konsultacje indywidualne

Konsultacje indywidualne z dzieckiem mają na celu, każdorazowo, zrozumienie potrzeb dziecka oraz znalezienie rozwiązania w sytuacji, kiedy dziecku trudno się otworzyć w relacji z rodzicami i poprzez swoje zachowanie manifestuje przeżywane emocje i pragnienia, których ono samo i otaczający go dorośli nie rozumieją. W trakcie konsultacji specjaliści starają się zapewniać dziecku poczucie bezpieczeństwa i wsparcie szanując jego stan emocjonalny i gotowość do zmian. Konsultacje z małoletnimi odbywają się na podstawie pisemnej zgody rodzica.

4. Zajęcia edukacyjne w szkołach

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, współpracuje i wspomaga placówki oświatowe powiatu wodzisławskiego w prowadzonych działaniach profilaktycznych przez organizowanie warsztatów, zajęcia edukacyjne i pogadanki w szkołach. Zajęcia prowadzone są wśród dzieci i młodzieży szkolnej, w klasach 1-8 szkół podstawowych, oraz szkołach ponadpodstawowych. Główna tematyka zajęć to przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej, edukacja

dotycząca różnych form przemocy (emocjonalnej jak i ekonomicznej, fizycznej, cyberprzemocy oraz przemocy seksualnej).

Ostatnie lata pokazały, że w szkołach nasila się zjawisko cyberprzemocy, czyli agresji elektronicznej, przejawiającej się poprzez: zastraszanie, prześladowanie, nękanie, wyśmiewanie itp. wykorzystując do tego takie środki komunikacji jak: Internet, fora internetowe, portale społecznościowe, e-maile i sms-y. Podczas spotkań z młodymi ludźmi specjaliści wskazują perspektywę przeżyć osób doznających przemocy i wpływające z tego konsekwencje. Uczestnicy poznają skutki oddziaływań przemocowych, jak również formy wsparcia i możliwości pomocy osobom doznającym przemocy. Warsztaty będą miały na celu wsparcie prawidłowego funkcjonowania w środowisku szkolnym i rodzinnym. Po każdym spotkaniu z dziećmi i młodzieżą, istnieje możliwość skorzystania z indywidualnej konsultacji z osobą prowadzącą w celu uzyskania wsparcia w sytuacji dla siebie trudnej. Dodatkowo Ośrodek może zalecić działania do dalszej pracy pedagogicznej z konkretną klasą lub wspomóc w dostosowaniu potrzeb, regulaminu lub innych systemów obowiązujących w danej szkole- rekomendacje. Organizowane spotkania mają mieć głównie na celu nabycie przez uczniów umiejętności konstruktywnego (pokojowego) rozwiązywania konfliktów w tym także tych w grupie rówieśniczej, radzenia sobie z agresją własną i cudzą, zmniejszenie skali zjawiska agresji i przemocy rówieśniczej, kształtowanie poczucia własnej wartości i sprawczości, rozpoznawanie i nazywanie swoich emocji, odczuć.

Planowane bloki tematyczne zajęć:

1. Przemoc i jej rodzaje;
2. Przemoc poprzez środki masowego przekazu;
3. A jeśli to przemoc, to co ? Gdzie szukać pomocy jak sobie radzić;
4. Emocje mam i o nie dbam;

5. Rodzaje emocji i sposoby radzenia sobie z nimi;
6. Prawa i obowiązki dziecka;
7. Asertywność.

Rozdział IV

Cele programu

Cel główny:

Celem programu jest promowanie i wdrożenie prawidłowych postaw rodzicielskich w oparciu o wiedzę w zakresie emocjonalności i potrzeb człowieka.

Cele szczegółowe:

1. Upowszechnienie wiedzy w zakresie prawidłowego rozpoznawania emocji.
2. Edukacja i poszerzenie wiedzy rodziców i opiekunów w zakresie prawidłowych metod wychowawczych, radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
3. Edukacja i poszerzanie wiedzy rodziców, opiekunów i małoletnich na temat trudnych emocji i sposobów radzenia sobie z nimi,
4. Poszerzanie wiedzy na temat osób i instytucji wspierających, rodzinę w sytuacjach trudnych.
5. Poszerzanie świadomości w zakresie zagrożeń dotyczących nieprawidłowego reagowania na zachowania i emocje dziecka.

1. Harmonogram Działań

Lp.	Zadanie	Realizator zadania	Okres realizacji zadania	Adresaci zadania
DZIAŁANIA INFORMACYJNE:				
1.	Opracowanie	SOW,	Na	Mieszkańcy

	i rozpowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych tj. broszur, ulotek, artykuły.	PCPR, służba zdrowia, OPS, Policja, Dom Dziecka, PPO-W	bieżąco według potrzeb	powiatu wodzisławskiego rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
2.	Upublicznianie wiedzy nt. właściwych postaw rodzicielskich, rozpoznawania sytuacji kryzysowych, konfliktów w rodzinie i sposobów ich rozwiązywania w drodze dialogu – bez przemocy (na stronach internetowych instytucji pomocowych, w szkołach oraz mediach).	SOW, PCPR, Policja, PPO-W	Na bieżąco	Mieszkańcy powiatu wodzisławskiego w tym: rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
DZIAŁANIA EDUKACYJNO-WYCHOWAWCZE				
3.	Organizowanie zajęć edukacyjnych/ terapeutycznych w zakresie: komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z emocjami w sytuacjach uwikłania w przemoc (osoba doznająca przemocy, sprawca przemocy), trudności wychowawczych. Forma działań: Szkoła dla	SOW, PCPR, PIK przy PCPR	Na bieżąco	Rodzice, opiekunowie zastępczy, osoby doznające przemocy, osoby stosujące przemoc, oraz inne osoby zainteresowane.

	Rodziców, grupa wsparcia, grupa terapeutyczna, realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego, inne wynikające z zapotrzebowania społecznego).			
DZIAŁANIA INTERWENCYJNE				
4.	Udzielanie poradnictwa rodzinnego, wychowawczego, psychologicznego, wsparcie emocjonalne.	PIK przy PCPR, SOW	Na bieżąco	Osoby oczekujące wsparcia instytucje potrzebujące wsparcia z zewnątrz

2.Realizatorzy programu

Realizatorem programu jest Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Wodzisławiu Śląskim, we współpracy z:

1. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim;
2. Powiatowym Domem Dziecka w Gorzyczkach;
3. Powiatową Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą w Wodzisławiu Śląskim i Gorzyczkach;
4. Komendą Powiatową Policji w Wodzisławiu Śląskim;
5. Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Wodzisławiu Śląskim;
6. Starostwem Powiatowym w Wodzisławiu Śląskim.

Rozdział V

Działania związane z realizacją Programu

Działania profilaktyczne realizowane będą w oparciu o:

1. Działania informacyjne, kierowane do ogółu społeczności, realizowane poprzez dostarczenie informacji na temat zagrożeń niedostosowania

emocjonalnego, uwrażliwienia dorosłych na zachowania małoletnich, a także opiekunów, (ulotki, informacje o szkoleniach i Szkole dla Rodziców).

2. Działania edukacyjno – wychowawcze skierowane zarówno do dzieci i młodzieży oraz rodziców, wychowawców i opiekunów.

3. Warsztaty dla dzieci i młodzieży mające na celu rozpoznawanie wyzwalaczy i nazywania emocji im towarzyszących. Umiejętne radzenie sobie z emocjami- pogadanki, zabawy uwalniające emocje, materiały filmowe dla najmłodszych.

4. Prowadzenie prelekcji i rozmów z rodzicami i opiekunami, promujące prawidłowe postawy w stosunku do zachowań dzieci w różnych sytuacjach.

5. Organizacja grup psychoedukacyjnych dla rodziców/opiekunów celem przekazania wiedzy i informacji na temat właściwych postaw wychowawczych i rodzicielskich względem dziecka prezentujących trudności w przeżywaniu przykrych emocji, celem zwiększenia ich kompetencji i poszerzenia wachlarza umiejętności .

6. Organizowanie szkoleń dla pracowników służb społecznych, celem podniesienia wiedzy w zakresie budowania relacji interpersonalnych i komunikacji (asystenci rodzin).

7. Działania interwencyjne wynikające z pojawiających się kryzysów- niepożądane zachowania (prelekcje w szkołach, przedszkolach).

8. Działania realizowane w ramach stałej oferty SOW oraz konsultacje w punkcie Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

Rozdział.VI

Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców/opiekunów.

2. Zmiana postaw rodzicielskich wobec problematyki przemocy domowej

oraz towarzyszącym jej emocjom i uczuciom.

3. Wzrost świadomości społecznej dotyczący: etiologii, cech i zagrożeń związanych z przemocą domową, prawa do ustalania i egzekwowania własnych granic, prawa do wyznaczania standardów odnośnie bliskich relacji interpersonalnych, implikujących wybór adekwatnych partnerów życiowych, radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia oraz możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji działających na terenie Powiatu Wodzisławskiego.

Ewaluacja i monitoring programu

Kluczową rolę w monitorowaniu i ewaluacji Programu będzie pełnił Zespół ds. monitorowania i ewaluacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wodzisławskim, którego pracę koordynuje Dyrektor Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Wodzisławiu Śląskim.

Rozdział VII

Finansowanie programu

Środki finansowe na działania zaplanowane w „Powiatowy Program Profilaktyczny Promujący Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2025-2029” będą pochodzić z następujących źródeł:

1. Budżet Powiatu Wodzisławskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu).
2. Budżet państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych.
3. Budżet państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
4. Fundusze europejskie.
5. Fundusze organizacji pozarządowych.

6. Innych programów osłonowych i grantów.

Szczegółowe wskazanie wysokości planowanych środków na realizację Programu nie jest możliwe ze względu na długi okres programowania. Zapisy dokumentu będą wyznaczały kierunki starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek.

Rozdział VIII

Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Profilaktycznego Promującego Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2021- 2024 Wskazane w Programie działania, zakładały realizację celu głównego, określonego jako „Promowanie i wdrażanie prawidłowych postaw wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą na terenie Powiatu Wodzisławskiego poprzez poszerzenie wiedzy w tym zakresie”.

Realizację celu głównego uwzględniały trzy cele szczegółowe, odnoszące się do rozpowszechnienia wiedzy w zakresie pozytywnych postaw rodzicielskich i relacji w rodzinie, edukacji rodziców na temat stosowania prawidłowych metod wychowawczych oraz radzenia sobie w trudnych sytuacjach, a także poszerzenia wiedzy o instytucjach wspierających rodzinę. Zakładał on także, działania profilaktyczne w obszarze informacyjnym oraz edukacyjno-wychowawczym, kierowane do społeczności lokalnej Powiatu Wodzisławskiego oraz specjalistów realizujących swoje obowiązki zawodowe w instytucjach wsparcia społecznego. Osiągnięcie wyznaczonych celów programowych miało prowadzić do uzyskania efektów polegających na zwiększeniu kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, zmianie postaw rodzicielskich wobec zachowań przemocowych, a tym samym zmniejszeniu skali zjawiska przemocy domowej oraz wzrostu

świadomości społecznej w zakresie uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji pomocowych, funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego. Działania profilaktyczne realizowane były poprzez działania informacyjne, kierowane do społeczności lokalnej oraz edukacyjno-wychowawcze, których odbiorcą w szczególności była młodzież i dzieci oraz ich opiekunowie. Powyższa oferta w głównej mierze dotyczyła prowadzenia kampanii informacyjnych, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz uwrażliwienie na konsekwencje wynikające z jej doświadczania. Działania edukacyjno-wychowawcze w dużej części realizowane były w formie warsztatowej i obejmowały spotkania tematyczne, prelekcje realizowane w powiatowych placówkach oświatowych. Realizatorzy programu prowadzili także konsultacje dla rodzin zagrożonych przemocą lub borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Realizatorami wszystkich trzech obszarów wyznaczonych w Programie były jednostki organizacyjne Powiatu Wodzisławskiego: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wodzisławiu Śl. i Gorzyczkach, Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach oraz Powiatowa Komenda Policji w Wodzisławiu Śl. przy wsparciu Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śląskim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz zrealizowanych w okresie sprawozdawczym przedsięwzięć.

1. Zrealizowane działania informacyjne:
 - a. Kampania Białej Wstążki,
 - b. warsztaty tematyczne w szkołach podstawowych,

- c. kampanie informacyjne, w tym promujące rodzicielstwo zastępcze oraz kierowane do rodziców dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
 - d. publikacja ofert instytucji działających w obszarze wsparcia społecznego.
2. Zrealizowane działania edukacyjno-wychowawcze:
- a. zajęcia „Szkoła dla Rodziców“,
 - b. szkolenia kierowane do rodziców oraz opiekunów zastępczych,
 - c. kampania informacyjna skierowana do rodziców dzieci umieszczonych w PPO-W,
 - d. konsultacje wychowawcze,
 - e. warsztaty w szkołach.
3. Zrealizowane działania profilaktyczne:
- a. konsultacje psychologiczno-pedagogiczne,
 - b. konsultacje wychowawcze,
 - c. poradnictwo rodzinne.

Rodzice i opiekunowie podejmują najcięższe i najtrudniejsze zadanie, jakim jest wychowanie dziecka na wartościowego, odpowiedzialnego człowieka, zdolnego do współżycia i współdziałania w społeczeństwie. To przede wszystkim oni zaspokajają podstawowe potrzeby biologiczne i psychiczne dziecka, a także te, wyższego rzędu jakimi są miłość i akceptacja. Dają poczucie bezpieczeństwa, a zarazem kształtują nowe potrzeby poznawcze, emocjonalne i społeczne, potrzebę życzliwości, uznania i samo-urzeczywistnienia. To rodzice poprzez stałe przebywanie z dzieckiem, dostarczają mu wiedzy o otaczającym go świecie, a co najważniejsze, stają się modelami osobowości i wzorami zachowań w konkretnych sytuacjach życiowych. Przekazują dziecku określony system wartości i norm moralnych, etycznych i społecznych, dzielą się

swoją wiedzą i umiejętnościami. Dlatego też, tak ważnym elementem działań programowych była próba dotarcia do jak największej grupy odbiorców prezentowanej w ramach Programu oferty. Można uznać, że efektem tych działań jest wzrost liczby podmiotów angażujących się w promowanie prawidłowych postaw rodzicielskich w formie organizacji zajęć „Szkoły dla Rodziców”. Z pozyskanych informacji wynika, iż w latach 2020-2024 powyższe zajęcia były realizowane w Wodzisławskiej Placówce Wsparcia Dziennego „Dziupla”, Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz organizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Radlinie i Rydułtowach. Rodzice borykający się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi mogli skorzystać ze wsparcia w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Wodzisławiu Śl. w konsultacjach wychowawczych realizowanych w ramach oferty „Konsultacje psychologiczno-pedagogiczne”. Konsultanci obejmują swoim zakresem całe spektrum problemów rodzinnych, które charakteryzują się wieloaspektowością. Najczęściej ujawniane problemy wychowawcze mają źródło w ogólnie trudnej sytuacji rodzinnej. Często rodzicom umyka z pola widzenia dziecko wraz z uczuciami, których doświadcza w związku z występującym kryzysem. Zdarza się, że rozwodzący się rodzice „dbając o dobro dziecka” stoją na stanowisku, że „to Jego nie dotyczy”, i tym samym zaprzeczają, mogącym się wtedy pojawiać, negatywnym uczuciom. Kolejną najczęściej identyfikowaną trudnością w konsultacjach jest niedostosowanie się dziecka do zasad zarówno tych obowiązujących w domu jaki i szkole oraz spadek autorytetu rodzicielskiego. Ta ostatnia kategoria objawia się przede wszystkim nierespektowaniem norm ustalanych przez rodzica oraz kwestionowaniem jego pozycji w rodzinie. Rolą konsultanta było

wzmocnienie rodzica poprzez wskazanie efektywnych sposobów radzenia sobie w sytuacji pojawiającego się „konfliktu” interesów w relacji Rodzic-Dziecko. Rodzice podejmujący wyzwanie pracy własnej, skierowanej na wzmocnienie swoich umiejętności i postaw, mogli liczyć na udzielenie wskazówek w zakresie realizowania działań naprawczych, korekty dotychczas stosowanych metod oraz zmiany własnych przekonań, co do skuteczności działań. Kolejnym obszarem realizowanych przedsięwzięć były zajęcia edukacyjne kierowane do uczniów szkół podstawowych naszego Powiatu. Ta forma współpracy rozwija się z roku na rok. Kolejne szkoły nawiązują współpracę w tym zakresie ze Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia. Tematyka spotkań z młodzieżą oscylowała wokół problemu przemocy rówieśniczej, niebezpiecznych zachowań oraz ich konsekwencji, a także rozwijanie umiejętności interpersonalnych. Spotkania z uczniami mają charakter warsztatowy, stwarzają okazję do dyskusji oraz nabycia wiedzy w zakresie form i skutków stosowania przemocy. Specjalistom dają szansę identyfikacji deficytów i rozpoznania zniekształconych przekonań młodzieży, bezpośrednio wynikających z doświadczanych przez nich stylów wychowania. W okresie sprawozdawczym z zajęć edukacyjnych skorzystali uczniowie w wieku 7-14 lat z terenu Wodzisławia Śl., Markłowic, Rydułtów i Pszowa. Efektem tych spotkań są rekomendacje opracowywane przez specjalistów Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia, uwzględniające obszary do dalszej pracy pedagogicznej w danej placówce. Rekomendację tworzy się dla odbiorców jak i ich rodziców, jednoznacznie wskazując na znaczące deficyty w sferze rozumienia i zaspokajania podstawowych potrzeb emocjonalnych. Rodziców niepokoją zachowania dzieci polegające na separacji od rodziny, uciekaniu w nierzeczywisty świat gier, podatność na treści płynące z Internetu. Młodzi ludzie zaś wskazują na niezrozumienie ich potrzeb,

emocjonalną separację rodzica, wywołującą często konflikty.

Pojawiające się trudności bywają dewaluowane przez obie strony, co w konsekwencji powoduje ich narastanie, a czasem doprowadza do potrzeby ingerencji w system rodzinny służb społecznych, czy sądu.

W trakcie ostatnich 5 lat w zajęciach „Szkoly dla Rodziców” wzięło udział 81 rodziców. Dla większości z nich motywem do udziału w zajęciach, była potrzeba osobistej zmiany wobec pojawiających się trudności wychowawczych.

Tabela nr.1 Liczba osób uczestniczących w „Szkole dla Rodziców”.

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób uczestniczących w warsztatach	8	10	20	14	29

W latach 2021 do 2024 zrealizowano 59 zajęć wychowawczych, które były kierowane do dzieci przebywających z rodzicem w SOW „stacjonarnie”. Łącznie wzięło w nich udział 52 dzieci. Spotkania przyjmują różne formy aktywności, których celem jest wsparcie dziecka w jego prawidłowym rozwoju i jednocześnie stworzenie okazji do rozrywki na wielu płaszczyznach dostosowanych do wieku dziecka. Zajęcia uświadamiały rodzicom, że niewielkim kosztem przy użyciu na przykład zwykłej maki, grochu, fasoli, oraz innych produktów dostępnych w domu można pobudzać sensorycznie dzieci, zarówno te młodsze jak i starsze. Organizowano również zajęcia upamiętniające ważne wydarzenia takie jak Boże Narodzenie, Dzień Matki, Dzień Niepodległości i wiele innych. Wykorzystywano również fantazje dzieci i umożliwiano im pokazanie swoich emocji w trakcie zajęć na podwórku (malowanie kredą, granie w piłkę, tworzenie teatrzyków cieni, wycinanie

dyni na Halloween i wiele innych). Spotkania umożliwiały rodzicom asertywne i konstruktywne spędzanie czasu ze swoimi dziećmi.

Tabela nr. 2 Liczba zajęć i dzieci biorących udział w spotkaniach z pracownikami SOW w ramach zajęć wychowawczych.

Rok	2021	2022	2023	2024
Ilość zajęć	26	16	9	8
Ilość dzieci	19	12	9	12

Powyższe zajęcia odbywają się cyklicznie, a udział w nich biorą stacjonarni klienci SOW. Specjaliści SOW, realizując to działanie skupiają się przede wszystkim na uświadomieniu zagrożeń wynikających ze stosowania nieprawidłowych metod wychowawczych, doświadczania krzywd wynikających z zachowań przemocowych, rodzajów przemocy, sposobów radzenia sobie, oraz oswojenie się z zagadnieniami dotyczącymi emocjonalności, asertywności, praw dziecka i ich obowiązkami. Pracownicy SOW zrealizowali dziesięć trzy godzinnych spotkań kierowanych do rodzin zastępczych, w których wzięło udział 18 dzieci oraz 12 nastolatków w wieku od 15-19 lat.

Dlatego też w nowym okresie realizacji Powiatowego Programu Profilaktycznego Promującego Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim na lata 2025 – 2029 planuje się prowadzić działania zmierzające do podniesienia wiedzy w zakresie emocjonalności dzieci, zaspokojenia podstawowych potrzeb małych dzieci, ich prawidłowy rozwój emocjonalny, poznawczy i motoryczny.

Bibliografia

- Aleksjuk E., Wpływ relacji rodzicielskich na wychowanie i kształtowanie się tożsamości dziecka, (dostęp 29.11.2019)
- Bowlby, J. (2007). Przywiązanie (przeł. M. Polaszewska-Nicke). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Drozd K., Relacje dzieci z rodzicami, (dostęp 30.11.2019) – <https://parenting.pl/relacje-dzieci-z-rodzicami>
- Godolewski, S. Krawcewicz, T. Wujek, Warszawa 1974.
- Jaszczak-Kuźmińska D, Michalska K., „Zrozumieć przemoc w rodzinie”. Poradnik dla osób doświadczających przemocy. PARPA media, Warszawa 2009.
- Karbowa, M. (2012). Samotność w świetle teorii przywiązania. Studia Psychologiczne, 50(1), 27-38.
- Kosmala K., Krzysteczko H. „Odpowiedzialne rodzicielstwo”. Kraków, 1994.
- Kotarbiński T., „Próba zastosowania pewnych pojęć prakseologicznych do metodologii pracy Naukowej”. Wybór pism, t. 1, PWN, Warszawa 1957.
- Krahe B., „Agresja”. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006.
- Łobocki M., „Metody i techniki badań pedagogicznych”, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
- Łobocki M., „Teoria wychowania w zarysie”, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006.
- Łobocki M., „Metodologia badań pedagogicznych”, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1994
- Mierziński [w] Ostrowska K. i Ryś M. (red), „Przygotowanie do życia w rodzinie”, Warszawa 1997.

- Obuchowski K., „Poprzez galaktykę potrzeb ludzkich”, Wydawnictwo Zysk- Ska, Poznań 1995.
- Okoń W., :Nowy słownik pedagogiczny”, Wydawnictwo Akademickie „Żak
- Pilch T., „Zasady badań pedagogicznych, strategie ilościowe i jakościowe”, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2001, s.71.
- Pilch T., Wujek T., „Metody i techniki badań w pedagogice [w] Pedagogika”, red. M. Przetacznikowa M., Włodarski Z., „Psychologia wychowawcza”, Warszawa 1983, cz. II
- Plopa M. „Psychologia rodziny: teoria i badania”. Kraków 2005.
- Przetacznik-Gierowska M., Włodarczyk Z., „Psychologia wychowawcza”. Gdańsk 2014
- Sitek S. „Struktura osobowości”, Akademii Teologii Katowickiej. Warszawa 1986
Trempla J. „Psychologia rozwoju człowieka”. Warszawa 2002
- Stachyra J., Wpływ rodziny na kształtowanie się osobowości dziecka, https://dlibra.kul.pl/Content/36900/41898__Stachyra-Jozef-W_0000.pdf (dostęp 30.11.2019)
- Śniegulska A., Rodzice w przestrzeni życia rodzinnego. Edukacyjna Analiza Transakcyjna, 2016, s.155–165.
- Ziemska M., Postawy rodzicielskie, Wiedza Powszechna, Warszawa 2009
- Zimbardo P. G., Gerrig R., „J. Psychologia i życie”. Warszawa: PWN, 2018
- Zmarzlik A. „Portret dziecka krzywdzonego”. „Niebieska Linia” 2001, nr1
- Young J., Janet E., Klosko S., „Program zmiany sposobu życia”, Warszawa 2012, wyd.1

- www.poradnikzdrowie.pl
- www.dobryrodzic.fdn.pl
- www.psychologia.edu.pl
- <http://psychoterapiapomaga.pl/>
- <https://procredito.pl/pozostale/definicje-finansowe/398-cel-definicja-i-charakterystyka>
- <https://sites.google.com/site/agaziip/home/personel>
- <https://przedszkole.leczna.pl/wplyw-nowoczesnych-technologii-na-emocje-i-rozwoj-dzieci>
- https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Husar6/subor/Aleksiejuk_E.pdf

Uzasadnienie

Do zadań własnych powiatu określonych w zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazano, opracowanie i realizację programów służących działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. Systemowe ujęcie problematyki przemocy domowej w Powiecie Wodzisławskim, odzwierciedla się w realizacji wielu zadań, których celem jest wszechstronne wsparcie rodzin zagrożonych i doświadczających przemocy, a szczególnie dzieci pozostających w tych rodzinach.

Opracowanie nowego dokumentu podyktowane jest wpływem perspektywy czasowej, na którą został ustanowiony poprzedni Powiatowy Program Profilaktyczny Promujący Prawidłowe Postawy Rodzicielskie w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Powiecie Wodzisławskim. Potrzeba kontynuowania szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej, źródła zagrożeń oraz promowanie wychowania bez przemocy przy jednoczesnym wskazaniu skutecznych metod i form wychowawczych, uzasadnia w pełni konieczność przyjęcia do realizacji nowego Programu.

Dyrektor Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia
dla Osób Doznających Przemocy Domowej
w Wodzisławiu Śląskim

Celina Uherek-Biernat